

ชุดโครงการวิจัย	การคุ้มครองและบริหารจัดการทรัพยากรพันธุกรรมพืช ตามกฎหมายภายในและระหว่างประเทศ
โครงการวิจัย	วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชน
ชื่อการทดลอง	การวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชนจังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร Local Wisdom Research on Plants Biodiversity in Nakhon Phanom and Mukdaharn Province Communities
คณะผู้ดำเนินงาน	อุดมวิทย์ ไวยทยาการ ^{1/} กัญญรัตน์ จำปาทอง ^{1/} ปิยรัตน์ จังพล ^{2/} ปาจรีย์ อินทะชุบ ^{3/}

การวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชนจังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร

Local Wisdom Research on Plants Biodiversity in Nakhon Phanom and Mukdaharn Province Communities

อุดมวิทย์ ไวยทยาการ^{1/} กัญญรัตน์ จำปาทอง^{1/} ปิยรัตน์ จังพล^{2/} ปาจรีย์ อินทะชุบ^{3/}
Udomwit Vaidhayakarn^{1/} Kanyarat Champathong^{1/} Piyarat Jangpol^{2/} Pajaree Inthachub^{3/}

Abstract

Local Wisdom Research on Plants Biodiversity in Nakhon Phanom and Mukdaharn Province Communities operated by surveyed and collected plant specimens include interviewed farmers in communities with life as before such as Indigenous tribes or communities were taking advantage of native plants in Nakhon Phanom and Mukdaharn province. The experiment was conducted during 2016 – 2018. The results indicated that 181 samples was founded and identified as 73 families 156 genera 176 species. These species were divided into 9 categories 1) edible plants 63 species 2) herbs 47 species 3) fiber plants 24 species 4) ornament plants 12 species 5) color plants 8 species 6) feeder plants 3 species 7) energy plants 1 specie 8) ancient plants 1 specie and 9) multiple uses plants 17 species which accounted for 35.79% 26.70% 13.64% 6.82% 4.54% 1.70% 0.57% 0.57% and 9.66% of all plants found respectively. 76-100% farmers had local wisdom knowledge from plants in their communities. Farmers had more than 50 years old knew to use benefit from plants more than young farmers. Some farmers had information to use plants but they could not truly use for example weaving, basketry or herbs.

Keywords : Local Wisdom

^{1/} สถาบันวิจัยพืชไร่และพืชทดแทนพลังงาน เขตจตุจักร กทม. 10900 โทรศัพท์ 0-2579-3930

^{1/} Field Crops and Renewable Energy Crops Research Institute, Chatuchak, Bangkok 10900 Tel. 0-25793930

^{2/} ศูนย์วิจัยพืชไร่ขอนแก่น 180 ต.ศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000 โทรศัพท์ 0-4320-3506

^{2/} Khonkaen Field Crops Research Center, Muang district, Khonkaen 40000 Tel. 0-4320-3506

^{3/} สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ถ.พหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900 โทรศัพท์ 0-2579-0151

^{3/} Plant Varieties Protection Division, Chatuchak, Bangkok 10900 Tel. 0-2579-0151

บทคัดย่อ

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชนจังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร โดยการสำรวจ รวบรวมพันธุ์พืชและสัมภาษณ์เกษตรกรในชุมชนพื้นเมือง จำนวน 6 ชนเผ่า 12 หมู่บ้าน ดำเนินการตั้งแต่ปี 2559-2561 พบพืชทั้งหมด 73 วงศ์ 156 สกุล 176 ชนิด มีภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์ด้านต่างๆที่พบมากที่สุดคือ ด้านพืชอาหารพบ 63 ชนิด คิดเป็น 35.79 เปอร์เซ็นต์ ด้านพืชสมุนไพร พบ 47 ชนิด คิดเป็น 26.70 เปอร์เซ็นต์ ด้านหัตถกรรมพบ 24 ชนิด คิดเป็น 13.64 เปอร์เซ็นต์ ด้านไม้ประดับพบ 12 ชนิด คิดเป็น 6.82 เปอร์เซ็นต์ ด้านพืชให้สีย้อมพบ 8 ชนิด คิดเป็น 4.54 เปอร์เซ็นต์ ด้านพืชอาหารสัตว์พบ 3 ชนิด คิดเป็น 1.70 เปอร์เซ็นต์ ด้านพืชพลังงานพบ 1 ชนิด คิดเป็น 0.57 เปอร์เซ็นต์ ด้านพืชพิธีกรรมพบ 1 ชนิด คิดเป็น 0.57 เปอร์เซ็นต์ และพืชที่ใช้ประโยชน์ได้มากกว่า 1 ด้านพบ 17 ชนิด คิดเป็น 9.66 เปอร์เซ็นต์ เกษตรกรส่วนใหญ่ 76-100 เปอร์เซ็นต์ มีความรู้ในการใช้ประโยชน์จากพืช โดยเกษตรกรที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปจะมีความรู้ในการใช้ประโยชน์จากพืชมากกว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งความรู้ในการใช้ประโยชน์จากพืชเกษตรกรบางรายจะรู้แต่ข้อมูลโดยไม่สามารถนำพืชไปใช้ประโยชน์ได้จริง เช่น การทอผ้า การจักสาน หรือการใช้ประโยชน์ด้านสมุนไพร เป็นต้น

คำหลัก : ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำนำ

มนุษย์ได้อาศัยปัจจัยหลักในการดำรงชีพจากทรัพยากรชีวภาพที่มีอยู่รอบตัวมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการอยู่รอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยผ่านการเรียนรู้ในการนำพืชพรรณชนิดต่างๆมาใช้ประโยชน์ ทั้งเพื่อการบริโภคเป็นอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย โดยเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและมีการถ่ายทอดความรู้สืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน จากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งผ่านกาลเวลาจนกลายเป็นวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มคน โดยองค์ความรู้ต่างๆเหล่านี้ประสานสัมพันธ์ทั้งวิธีการ ทักษะ นวัตกรรม และแนวปฏิบัติ ซึ่งอาจมีการดัดแปลงพัฒนา หรือดัดทอนบางสิ่งบางอย่างตามกาลเวลาเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยและกำลังความสามารถของคนแต่ละรุ่นเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด จิตใจความรู้อันมีความเฉพาะและโดดเด่นของแต่ละกลุ่มคนจนเกิดเป็นภูมิปัญญาเฉพาะของแต่ละกลุ่มหรือชุมชน เรียกว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น (traditional knowledge)” ซึ่งภูมิปัญญาประเภทนี้มักมีการพัฒนารวมมากับประเพณี ความเชื่อศรัทธา และศักยภาพของทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่นนั้นๆ (ธนิตและคณะ, 2550)

การศึกษาองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้ประโยชน์จากพืชในธรรมชาติ มีการศึกษาทั้งด้านพืชอาหาร พืชสมุนไพร พืชที่ให้สีย้อม พืชทำเครื่องนุ่งห่ม สร้างที่อยู่อาศัย ใช้ทำอุปกรณ์เครื่องมือ พืชในพิธีกรรม และความเชื่อ และประโยชน์อื่นๆ ด้วยศักยภาพของความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้จึงเป็นข้อมูลพื้นฐานอันก่อให้เกิดการต่อยอดงานวิจัยและการพัฒนาของภาคอุตสาหกรรมเพื่อการค้า โดยการใช้ประโยชน์นี้มีความจำเป็นต้องเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพ ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และมีการทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์กลับคืนสู่เจ้าของทรัพยากรชีวภาพ (สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร, ม.ม.ป.) อีกทั้งทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาเหล่านี้ยังนับได้ว่าเป็นสมบัติอันสำคัญของชาติอีกด้วย

จังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการอพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้านและชนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมหลายชนเผ่า ได้แก่ ผู้ไท ไทยญ้อ ไทยแสก ไทยกะเลิง ไทยโล้ ไทยข่า ไทยอีसान แต่ละเผ่าจะรวมกันเป็นกลุ่ม กระจัดกระจายอยู่ตามพื้นที่อำเภอต่างๆ มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกันไปตามภูมิภาค (สำนักงานจังหวัดนครพนม,2554; ศูนย์ราชการจังหวัดมุกดาหาร,2557) ก่อให้เกิดภูมิปัญญา และประเพณีวัฒนธรรมในการใช้ประโยชน์จากพืชที่แตกต่างกันไป ซึ่งปัจจุบันยังขาดแคลนข้อมูลพื้นฐานของพรรณพืชที่มีการใช้ประโยชน์และมีความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนต่างๆ ทั้งทางด้านอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การเกษตร และประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นต้องทำการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน ความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชน โดยการสำรวจ เก็บตัวอย่างพรรณไม้นำมาวิเคราะห์ระบุพืช ตรวจสอบ สถานภาพของพืชในธรรมชาติ ออกแบบสัมภาษณ์ แลวนำมา วิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความสัมพันธ์ของคน ชุมชน และทรัพยากรพืช เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของพรรณพืชที่มีการใช้ประโยชน์และมีความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนต่างๆ แลว นำมาจัดทำบัญชีรายการของความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและการใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และเพื่อให้ดำเนินการเป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศตามที่ประเทศไทยได้เป็นภาคีสมาชิก เช่น อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity หรือ CBD)

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาองค์ความรู้การใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชนเผ่าต่างๆ ของจังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร
- เพื่อหาความสัมพันธ์ของคน ชุมชน และทรัพยากรพืช การถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นใหม่
- เพื่อจัดทำบัญชีรายการความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและการใช้ประโยชน์ สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อรองรับพันธกรณีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ หรือผู้สนใจนำไปใช้ประโยชน์

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบบันทึกข้อมูลลักษณะของพรรณพืชในภาคสนามและแบบสอบถาม

2. อุปกรณ์สำรวจและเก็บตัวอย่างพืช ได้แก่ กรรไกรตัดกิ่ง กล้องบันทึกภาพ เครื่องจับพิกัด (GPS) ถังพลาสติกขนาดต่างๆ ของกระดาษ ป้ายเขียนข้อมูลพรรณไม้

3. อุปกรณ์ทำตัวอย่างพรรณไม้อ่างอิง(พรรณไม้แห้ง) ได้แก่ แผงไม้ เชือกมัด กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษลูกฟูก ฟองน้ำ

4. อุปกรณ์สำหรับตรวจสอบลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ได้แก่ หนังสือหรือเอกสารรูปวิธานพรรณไม้

แบบและวิธีการทดลอง

สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านสังคม ชุมชน รูปแบบของประเพณีวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพของพืชที่ใช่ประโยชน์ในชุมชนเป้าหมายที่ทำการศึกษา แบบวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยทำแบบสอบถาม สัมภาษณ์ เก็บตัวอย่างพันธุ์พืช พร้อมทั้งบันทึกลักษณะพรรณพืชและการใช้ประโยชน์ในชุมชน

วิธีปฏิบัติการทดลอง

1. กำหนดชุมชนเป้าหมายที่ทำการศึกษาแบบวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ในจังหวัดนครพนมและมุกดาหาร โดยเลือกชุมชนที่ยังคงมีการพึ่งพาหรือใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของพืชทั้งด้านอาหาร ยา รัักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การเกษตร ฯลฯ หรือมีการปลูกรักษาทรัพยากรพืชจากป่ารอบๆชุมชน และยังคงมีการถือปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมา โดยทำการศึกษาละ 2 ชุมชน

2. สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้และภูมิปัญญาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับพืชในแง่ของอาหาร ยา รัักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม สีย้อม อุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ และประเพณีวัฒนธรรม จากผู้รู้และผู้ให้ข้อมูลในชุมชนจังหวัดนครพนมและมุกดาหาร โดยการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม

3. สำรวจและเก็บตัวอย่างพืชในบริเวณหมู่บ้าน ป่าชุมชน หรือพื้นที่อื่นๆ ซึ่งเป็นแหล่งของทรัพยากรพืชของคนในชุมชนร่วมกับผู้ให้ข้อมูล โดยใช่แบบบันทึกข้อมูลลักษณะของพรรณพืชในภาคสนาม พร้อมทั้งเก็บตัวอย่างพืชที่มีโครงสร้างใบ ดอก และผลสมบูรณ์ เพื่อนำมาทำตัวอย่างพรรณไม้อ่างอิง (dry specimen) หรือเก็บตัวอย่างที่มีชีวิต (living specimen) บางชนิดที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลลักษณะทางพฤกษศาสตร์ได้ในขณะสำรวจ สำหรับนำไปตรวจวิเคราะห์หระบุชนิด สกุล วงศ์ ที่แน่นอนและเป็นปัจจุบันในห้องปฏิบัติการ และถ่ายภาพพรรณพืชประกอบ

4. นำตัวอย่างมาตรวจวิเคราะห์เพื่อพิสูจน์ชนิดพืช สกุล และวงศ์ โดยการเปรียบเทียบกับตัวอย่างพรรณไม้อ่างอิงในพิพิธภัณฑ์พืชหรือหอพรรณไม้ ใช้รูปวิธานจำแนกพรรณไม้จากหนังสือพรรณพฤกษชาติต่างๆ คู่มือศึกษาพรรณไม้ หรือสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านอนุกรมวิธานพืช

5. จัดเตรียมตัวอย่างพรรณไม้อ่างอิง เพื่อเก็บเข้าสู่ระบบของ Bentham และ Hooker ในพิพิธภัณฑ์พืชกรุงเทพฯ กรมวิชาการเกษตร

6. นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากพืชของชุมชนที่ได้จากการสัมภาษณ์ ทำแบบสอบถาม มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถิติโดยใช้คาเฉลี่ยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง สถานที่ เพศ และอายุ ที่มีความสัมพันธ์กับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชน

7. ประมวลผลที่ได้จากการตรวจเอกสาร แบบสอบถาม ข้อมูลภาคสนามต่างๆ การกระจายพันธุ์ของพืชอาหารในชุมชน นำมาจัดทำลงในโปรแกรม เช่น โปรแกรม excel ซึ่งสะดวกต่อการวิเคราะห์หรือคนข้อมูลระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ

8. จัดทำบัญชีรายการของความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชนต่างๆ และรายงานผลการทดลองการบันทึกข้อมูล

บันทึกตามรูปแบบของแบบบันทึกข้อมูลลักษณะของพรรณพืชในภาคสนาม แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่กำหนด

ระยะเวลาดำเนินการ

ตุลาคม 2559 – กันยายน 2561

สถานที่ดำเนินการ

1. พื้นที่จังหวัดนครพนม และ จังหวัดมุกดาหาร

- ปีที่1 (พ.ศ. 2559) ชนเผ่าผู้ไท บ้านอุยงคำ ต.นาหว้า อ.นาหว้า จ.นครพนม และ บ้านภู ต.บ้านเป้า อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร ชนเผ่าไทยญ้อ บ้านโพน ต.โนนตาล อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม และ บ้านดงเย็น ต.ดงเย็น อ.เมือง จ.มุกดาหาร

- ปีที่2 (พ.ศ. 2560) ชนเผ่าไทยอีสาน บ้านท่าเรือ ต.ท่าเรือ อ.นาหว้า จ.นครพนม และ บ้านนาอุดม ต.นาอุดม อ.นิคมคำสร้อย จ.มุกดาหาร ชนเผ่าไทยกะเลิง บ้านหนองสังข์ ต.หนองสังข์ อ.นาแก จ.นครพนม และ บ้านนาสะเม้ง ต.นาสะเม้ง อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร

- ปีที่3 (พ.ศ. 2561) ชนเผ่าไทยข่า บ้านโสกแมว ต.อุ่มเหมา อ.ธาตุพนม จ.นครพนม และ บ้านนาหินกอง ต.กกตูม อ.ดงหลวง จ.มุกดาหาร ชนเผ่าไทยไส้ บ้านโพนจาน ต.โพนจาน อ.โพนสวรรค์ จ.นครพนม และ บ้านดงหลวง ต.ดงหลวง อ.ดงหลวง จ.มุกดาหาร

2. สถาบันวิจัยพืชไร่และพืชทดแทนพลังงาน

3. พิพิธภัณฑ์พืชกรุงเทพ กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพิพิธภัณฑ์พืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

ผลการทดลองและวิจารณ์

จากการสำรวจ รวบรวม พันธุ์พืชและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในชนเผ่าพื้นเมืองจังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 6 ชนเผ่า 12 หมู่บ้าน พบการใช้ประโยชน์จากพืชในชุมชน จำนวน 262 ข้อมูล/พันธุ์/ชนิด ได้แก่ปี 2559 ศึกษาชนเผ่าผู้ไท บ้านอุยงคำ ต.นาหว้า อ.นาหว้า จ.นครพนม และบ้านภู ต.บ้านเป้า อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร ชนเผ่าไทยญ้อ บ้านโพน ต.โนนตาล อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม และบ้านดงเย็น ต.ดงเย็น อ.เมือง จ.มุกดาหาร พบการใช้ประโยชน์จากพืชในชุมชน จำนวน 88 ข้อมูล/พันธุ์/ชนิด ปี 2560 ศึกษาชนเผ่าไทยอีสาน บ้านท่าเรือ ต.ท่าเรือ อ.นาหว้า จ.นครพนม และบ้านนาอุดม ต.นาอุดม อ.นิคมคำสร้อย จ.มุกดาหาร ชนเผ่าไทยกะเลิง บ้านหนองสังข์ ต.หนองสังข์ อ.นาแก จ.นครพนม และบ้านนาสะเม้ง ต.นาสะเม้ง อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร พบการใช้ประโยชน์จากพืชในชุมชน จำนวน 94 ข้อมูล/พันธุ์/ชนิด ปี 2561 ศึกษาชนเผ่าไทยข่า บ้านโสกแมว

ต.อุ้มเหมา อ.ธาตุพนม จ.นครพนม และบ้านนาหินกอง ต.กกตูม อ.ดงหลวง จ.มุกดาหาร และชนเผ่าไทยไส้ บ้าน โพนจาน ต.โพนจาน อ.โพนสวรรค์ จ.นครพนม และบ้านดงหลวง ต.ดงหลวง อ.ดงหลวง จ.มุกดาหาร พบการใช้ ประโยชน์จากพืชในชุมชน จำนวน 80 ข้อมูล/พันธุ์/ชนิด

ตัวอย่างพันธุ์พืชที่ศึกษาสามารถนำมาจำแนกชื่อชนิดได้ 73 วงศ์ 156 สกุล 176 ชนิด ตามแหล่งที่พบ (ตารางที่ 1) จำแนกการใช้ประโยชน์ตามภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ (ตารางที่ 2) ได้แก่

1. การใช้ประโยชน์ด้านอาหาร พบทั้งหมด 63 ชนิด คิดเป็น 35.79 เปอร์เซ็นต์ (ภาพที่ 1) วงศ์ที่พบมากที่สุดคือวงศ์ Apiaceae Cucurbitaceae Fabaceae Poaceae และ Solanaceae พบวงศ์ละ 4 ชนิด ได้แก่ วงศ์ Apiaceae พบ ผักชี (*Coriandrum sativum* L.) ผักชีลาว (*Anethum graveolens* L.) ผักสะแงะ (*Trachyspermum roxburghianum* (DC.) Craib และ ผักหนอก (*Centella asiatica* Urban) โดยใช้ประโยชน์จากใบและยอดนำมากินสดหรือประกอบอาหาร วงศ์ Cucurbitaceae พบ แตงโม (*Citrullus lanatus* (Thunb.) Matsum. & Nakai) น้ำเต้า (*Lagenaria siceraria* (Molina) Standley) ผักใส่ (*Momordica charantia* L.) และ หมากนอย (*Luffa cylindrica* (L.) M.Roem. โดยใช้ประโยชน์จากผล ใบ และยอด นำมากินสดหรือประกอบอาหาร วงศ์ Fabaceae พบ ชีเหล็ก (*Senna siamea* (Lam.) H.S.Irwin & Barneby) ถั่วปี (*Vigna unguiculata* subsp. *sesquipedalis* (L.) Verdc. ถั่วแปบ (*Lablab purpureus* (L.) Sweet) ถั่วมะแฮะ (*Cajanus cajan* (L.) Millsp. โดยใช้ประโยชน์จากใบ ผัก และเมล็ด นำมาประกอบอาหาร วงศ์ Poaceae พบ ข้าว (*Oryza sativa* L.) ข้าวโพด (*Zea mays* L.) เต๋อย (*Coix lacryma-jobi* L.) อ้อย (*Saccharum officinarum* L.) โดยใช้ประโยชน์จากเมล็ดและลำต้น นำมาประกอบอาหารหรือกินลำต้นสด วงศ์ Solanaceae พบ พริก (*Capsicum frutescens* L.) มะเขือพวง (*Solanum torvum* Sw.) มะอึก (*Solanum stramonifolium* Jacq.) มันฝรั่ง (*Solanum tuberosum* L.) โดยใช้ประโยชน์จากผลและหัวนำมาประกอบอาหาร

2. การใช้ประโยชน์ด้านสมุนไพร พบทั้งหมด 47 ชนิด คิดเป็น 26.70 เปอร์เซ็นต์ (ภาพที่ 1) วงศ์ที่พบมากที่สุดคือวงศ์ Acanthaceae และ Euphorbiaceae พบวงศ์ละ 4 ชนิด ได้แก่ วงศ์ Acanthaceae พบ ฟ้าทะลาย โจร (*Andrographis paniculata* (Burm.f.) Nees) ใช้แก้ไข้ รางจืด (*Thunbergia laurifolia* Lindl.) ใช้บำรุงร่างกาย เสดดพังพอนตัวผู้ (*Barleria lupulina* Lindl.) ใช้แก้พิษแมลงสัตว์กัดต่อย เหงือกปลาหมอ (*Acanthus ebracteatus* Vahl.) ใช้แก้ไข้ วงศ์ Euphorbiaceae พบ ดาวอินคา (*Plukenetia volubilis* L.) น้ำมันในเมล็ด บำรุงร่างกาย ต่อด้านอนุมูลอิสระ น้ำมันราชสีห์ (*Euphorbia hirta* L.) ใช้ลดความดัน เปล้าทอง (*Croton persimilis* Müll.Arg.) ใช้แก้โรคกระเพาะ ริดสีดวงทวาร หนุมานนั่งแท่น (*Jatropha podagrica* Hook.) ใช้ห้ามเลือด

3. การใช้ประโยชน์ด้านหัตถกรรม พบทั้งหมด 24 ชนิด คิดเป็น 13.64 เปอร์เซ็นต์ (ภาพที่ 1) วงศ์ที่พบมากที่สุดคือ วงศ์ Poaceae 6 ชนิด ได้แก่ ใผ่ตง (*Dendrocalamus asper* Backer) ใผ่ไร่ (*Gigantochloa albociliata* (Munro) Kurz) ใผ่เอี้ยะ (*Cephalostachyum virgatum* Kurz) หญ้าคา (*Imperata cylindrica* (L.) Raeusch. หญ้าแฝก (*Chrysopogon zizanioides* (L.) Roberty) หญ้าไม้กวาด (*Thysanolaena latifolia* (Roxb. ex Hornem.) Honda ส่วนใหญ่จะใช้ประโยชน์โดยการนำมาสานเป็นเครื่องใช้ต่างๆ เช่น กระจับปี่ ข้าว ข้อง สุ่ม

4. การใช้ประโยชน์ด้านไม้ประดับ พบทั้งหมด 12 ชนิด คิดเป็น 6.82 เปอร์เซ็นต์ (ภาพที่ 1) วงศ์ที่พบมากที่สุดคือวงศ์ Apocynaceae พบ 3 ชนิด ได้แก่ พุด (*Tabernaemontana pandacaqui* Lam.) พุดจิบ (*Tabernaemontana divaricata* (L.) R.Br. ex Roem. & Schult. ลีลาวดีใบลูกศร (*Plumeria pudica* Jacq.) นอกจากปลูกเป็นไม้ประดับแล้วยังนำดอกไปบูชาพระด้วย

5. การใช้ประโยชน์ด้านพืชให้สีย้อม พบทั้งหมด 8 ชนิด คิดเป็น 4.54 เปอร์เซ็นต์ (ภาพที่ 1) วงศ์ที่พบมากที่สุดคือวงศ์ Fabaceae พบ 3 ชนิด ได้แก่ ครามใหญ่ (*Indigofera suffruticosa* Mill.) ครามเล็ก (*Indigofera tinctoria* L.) ประดู่ (*Pterocarpus macrocarpus* Kurz) สีจากพืชจะใช้ในการย้อมผ้าฝ้ายสำหรับใช้ในครัวเรือนและจำหน่ายเป็นสินค้าของชุมชน

6. การใช้ประโยชน์ด้านพืชอาหารสัตว์ พบทั้งหมด 3 ชนิด คิดเป็น 1.70 เปอร์เซ็นต์ (ภาพที่ 1) วงศ์ที่พบคือ Poaceae ได้แก่ หญ้าขน (*Brachiaria mutica* (Forsk.) Stapf. หญ้าเนเปียร์ (*Pennisetum purpureum* Schumach. cv. Mott.) และหญ้ารัฐชี (*Brachiaria ruziziensis* R.Germ. and C.M.Evrard) ใช้เป็นอาหารเลี้ยงวัว ควาย หญ้าขนจะตัดจากแหล่งธรรมชาติ หญ้าเนเปียร์จะมีการปลูกเพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์

7. การใช้ประโยชน์ด้านพืชพลังงาน พบทั้งหมด 1 ชนิด คิดเป็น 0.57 เปอร์เซ็นต์ (ภาพที่ 1) วงศ์ที่พบคือ Areaceae ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน (*Elaeis guinensis* Jacq.) โดยนำมาเมล็ดผึ่งให้แห้งใช้จุดเป็นเชื้อไฟสำหรับติดเตาไฟในครัวเรือน

8. การใช้ประโยชน์ด้านพืชรุกราน พบทั้งหมด 1 ชนิด คิดเป็น 0.57 เปอร์เซ็นต์ (ภาพที่ 1) วงศ์ที่พบคือ Loganiaceae ได้แก่ ตุมกา (*Strychnos nux-blanda* A.W.Hill) โดยนำผลตุมกามาผ่าครึ่งเอาเนื้อในออก เดิม น้ำมันมะพร้าวลงไป จุดไฟใช้ในการไหลเรือไฟบง งานบุญออกพรรษา

9. พืชที่ใช้ประโยชน์มากกว่า 1 อย่าง พบทั้งหมด 17 ชนิด คิดเป็น 9.66 เปอร์เซ็นต์ (ภาพที่ 1) วงศ์ที่พบมากที่สุดคือวงศ์ Anacardiaceae พบ 2 ชนิด ได้แก่ มะตูมซาอุ (*Schinus terebinthifolius* Raddi) ใช้เป็นอาหารและสมุนไพรแก้ท้องอืดเฟ้อ มะม่วง (*Mangifera indica* L.) ใช้เป็นอาหารและพืชให้สีเหลืองอมเขียวสำหรับย้อมผ้าฝ้าย

ทั้งนี้ในพื้นที่สำรวจบางหมู่บ้านอยู่ใกล้ภูเขาหรือพื้นที่ป่า ทำให้พบพืชพรรณที่แปลกออกไป เช่น บ้านภูพบต้นส้าน ต้นโม่งป่า ซึ่งเป็นพืชที่พบในป่าธรรมชาติของหมู่บ้าน บางหมู่บ้านมีการประกอบอาชีพจากพืชที่มีการนำเข้าจากประเทศลาว ได้แก่ บ้านท่าเรือ มีการทำแคน-โหวด จากไผ่ลูกแคนซึ่งนำเข้าจากประเทศลาว ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากพืชในท้องถิ่นน้อยลง โดยนารายได้จากการทำแคนไปซื้อหาพืชมาใช้ประโยชน์แทนการเก็บจากธรรมชาติ พืชบางชนิดมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นสินค้าของชุมชน เช่น ผักหวานป่า เกษตรกรบ้านดงหลวง อ.ดงหลวง จ.มุกดาหาร มีการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชาใบผักหวาน ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม สร้างรายได้ให้ชุมชน

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรในชุมชนทั้ง 12 ชุมชนฯ ละ 10 ราย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในการใช้ประโยชน์จากพืชตั้งแต่ร้อยละ 76-100 เกษตรกรที่มีความรู้ส่วนใหญ่จะมีอายุ 50 ปีขึ้นไป การศึกษาส่วนใหญ่ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 (ตารางที่ 3) เกษตรกรอายุน้อยหรือคนรุ่นใหม่จะไม่รู้จักการใช้ประโยชน์จากพืชหรือรู้แต่ข้อมูลโดยไม่สามารถนำพืชไปใช้ประโยชน์ได้จริง เช่น การทอผ้า การจักสาน หรือการใช้ประโยชน์ด้านสมุนไพร เป็นต้น ดังนั้นจึงควรมีแนวทางในการถ่ายทอดความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่คนรุ่นใหม่ในชุมชน โดยการ

รวมกลุ่มอาชีพและถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ หรือผ่านการส่งเสริมอาชีพโดยภาครัฐหรือบรรจู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนของชุมชน

สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชนจังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร โดยการสำรวจ รวบรวมพันธุ์พืชและสัมภาษณ์เกษตรกรในชุมชนพื้นเมือง จำนวน 6 ชนเผ่า 12 หมู่บ้าน ดำเนินการตั้งแต่ปี 2559-2561 พบพืชทั้งหมด 73 วงศ์ 156 สกุล 176 ชนิด มีภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์ด้านต่างๆที่พบมากที่สุดคือ ด้านพืชอาหารพบ 63 ชนิด คิดเป็น 35.79 เปอร์เซ็นต์ ด้านพืชสมุนไพร พบ 47 ชนิด คิดเป็น 26.70 เปอร์เซ็นต์ ด้านหัตถกรรมพบ 24 ชนิด คิดเป็น 13.64 เปอร์เซ็นต์ ด้านไม้ประดับพบ 12 ชนิด คิดเป็น 6.82 เปอร์เซ็นต์ ด้านพืชให้สีย้อมพบ 8 ชนิด คิดเป็น 4.54 เปอร์เซ็นต์ ด้านพืชอาหารสัตว์พบ 3 ชนิด คิดเป็น 1.70 เปอร์เซ็นต์ ด้านพลังงานพบ 1 ชนิด คิดเป็น 0.57 เปอร์เซ็นต์ ด้านพืชพิธีกรรมพบ 1 ชนิด คิดเป็น 0.57 เปอร์เซ็นต์ และพืชที่ใช้ประโยชน์ได้มากกว่า 1 ด้านพบ 17 ชนิด คิดเป็น 9.66 เปอร์เซ็นต์ เกษตรกรส่วนใหญ่ 76-100 เปอร์เซ็นต์ มีความรู้ในการใช้ประโยชน์จากพืช โดยเกษตรกรที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปจะมีความรู้ในการใช้ประโยชน์จากพืชมากกว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งความรู้ในการใช้ประโยชน์จากพืชเกษตรกรบางรายจะรู้แต่ข้อมูลโดยไม่สามารถนำพืชไปใช้ประโยชน์ได้จริง เช่น การทอผ้า การจักสาน หรือการใช้ประโยชน์ด้านสมุนไพร เป็นต้น

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. พันธุ์กรรมพืชที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อการใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น พืชเส้นใยที่ใช้ในการจักสาน การทอผ้า การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น การทำชาสมุนไพรจากพืช
2. การจัดทำข้อมูลพันธุ์พืชและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการคุ้มครองพันธุ์พืช
3. การจัดทำข้อมูลพันธุ์พืชด้านดารอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชพื้นเมืองเพื่อไม่ให้สูญพันธุ์จากภัยคุกคามต่างๆ
4. การจัดทำข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่และเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

กลุ่มเป้าหมาย

1. นักวิชาการเกษตร
2. ผู้สนใจด้านการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช, คุ้มครองพันธุ์พืช, ปรับปรุงพันธุ์พืชและภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. เกษตรกรรุ่นใหม่, นักธุรกิจ ที่สนใจแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

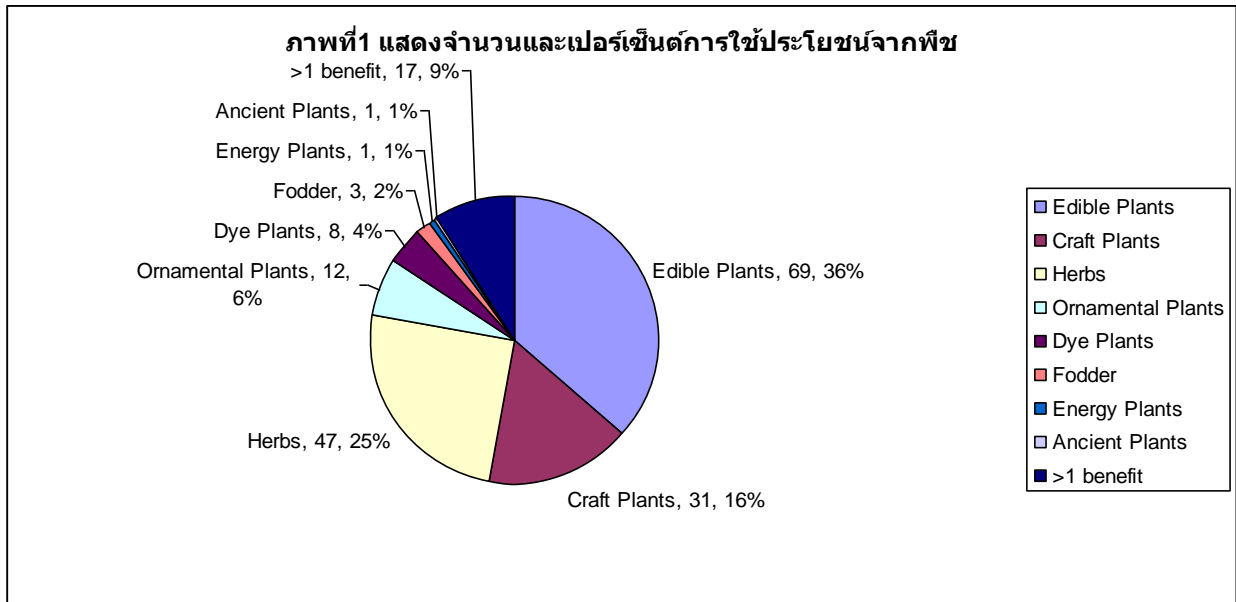
เอกสารอ้างอิง

ธนิต ชังถาวร สุกัญญา สุจฉายา ศิริวิสัย มณีศรีเดช กริชพกา บุญเฟื่อง เพียงเพ็ญ บุตรกัตถัญญ และปริญญารณณ์ เต็งประเสริฐ. 2550. รายงานการศึกษากรอบความคิดการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ. ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.

ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรมจังหวัดมุกดาหาร. 2557. สิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรม. แหล่งที่มา: <http://www.m-culture.in.th/artandculture/index/2/13/0/0/49>. (2 กรกฎาคม 2557)

สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร. ม.ป.ป. พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 บริษัทฟีนีแพ็บ
บลีซซิ่ง จำกัด. กรุงเทพฯ.

สำนักงานจังหวัดนครพนม. 2554. บรรยายสรุปจังหวัดนครพนม. กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร
สำนักงานจังหวัดนครพนม. 52 หน้า.

19. ครามเล็ก	Indigofera tinctoria L.	/	/	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-
20. คล้า	Schumannianthus dichotomus (Roxb.) Gagnep	-	/	/	/	-	-	-	/	-	-	-	-

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ และชุมชนที่สำรวจพบ จากการสำรวจระหว่างเดือนตุลาคม 2558 – กันยายน 2561

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	แหล่งที่พบ											
		บ.ภู	บ.อุน	บ.ดง	บ.โพน	บ.นา	บ.ท่า	บ.หน	บ.นา	บ.โสก	บ.นา	บ.โพน	บ.ดง
		ย่าง	เย็น		อุ	ท่า	อง	สะ	แหม	หีน	จาง	หลว	
		คำ			ดม	เรือ	สังข์	เม็ง		กอง		ง	
11. ค้อ	Schleichera oleosa (Lour.) Merr.	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-
12. คอนแคน	Draceana angustifolia Roxb.	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13. คูณ	Cassia fistula L.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-
14. เค็ง	Dialium cochinchinense Pierre	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-
15. เครือส้มลม	Aganonerion polymorphum Spire	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-
16. จั้ว	Bombax ceiba L.	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17. จันทร์หอม	Mansonia gagei Drumm.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-
28. ชมจันทร์	Ipomoea alba L.	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-
29. ชะพลู	Piper sarmentosum Roxb.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-
30. ชะมวง	Garcinia cowa Roxb. ex Choisy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-
31. ชะอม	Senegalia pennata (L.) Maslin.	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32. เชียนท้อ	Pouteria campechiana (Kunth) Baehni	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-
33. ดอกรัก	Calotropis gigantea (L.) Dryand.	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-
34. ดาวเรือง	Tagetes erecta L.	-	-	-	-	-	/	-	-	-	/	-	-

35. ดาวอินคา	Plukenetia volubilis L.	/	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-
36. ดีปลี	Piper retrofractum Vahl	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-
37. เตื่อย	Coix lacryma-jobi L.	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	/
38. ต้นแต้	Sindora siamensis Teijsm. ex Miq.	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-
39. ต้นหอม	Allium cepa L.	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
40. ตะไคร้หอม	Cymbopogon nardus (L.) Rendle	-	/	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ และชุมชนที่สำรวจพบ จากการสำรวจระหว่างเดือนตุลาคม 2558 – กันยายน 2561

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	แหล่งที่พบ											
		บ.ภู	บ.อูน	บ.ดง	บ.โพน	บ.นา	บ.ท่า	บ.หน	บ.นา	บ.โสภ	บ.นา	บ.โพน	บ.ดง
			ยาง	เย็น		อุ	เรือ	อง	สะ	แหม	หิน	โพน	ดง
			คำ			ดม		สังข์	เม็ง		กอง	จวน	หลว
													ง
41. ตาไก่ตากวง	Salacia chinensis L.	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-
42. ดีว	Cratoxylum formosum (Jacq.) Benth.& Hook.f. ex Dyer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-
43. ตูมกา	Strychnos nux-blanda A.W. Hill	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-
44. เตยหนาม	Pandanus odorifer (Forssk.) Kuntze	-	-	-	-	-	-	/	/	-	/	/	-
45. แตงโม	Citrullus lanatus (Thunb.) Matsum. & Nakai	-	-	-	-	/	-	/	-	-	-	-	-
46. ถั่วปี	Vigna unguiculata subsp. sesquipedalis (L.) Verdc.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/
47. ถั่วแปบ	Lablab purpureus (L.) Sweet	-	-	-	-	/	-	-	-	/	-	/	/
48. ถั่วมะแฮะ	Cajanus cajan (L.) Millsp.	/	/	-	-	/	-	/	-	/	-	-	-
49. ทองกวาว	Butea monosperma (Lam.) Taub.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-
50. ทองพันชั่ง	Rhinacanthus nasutus (L.) Kurz	-	-	-	/	-	-	-	-	/	-	-	-

51. ทูเรียนเทศ	<i>Annona muricata</i> L.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-
52. น้ำเต้า	<i>Lagenaria siceraria</i> (Molina) Standley	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-
53. น้ำนมราชสีห์	<i>Euphorbia hirta</i> L.	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-
54. นุ่น	<i>Ceiba pentandra</i> (L.) Gaertn.	/	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-
55. บอน	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-
56. บอระเพ็ด	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook.f. & Thomson	-	-	-	-	/	-	-	-	-	/	-	-
57. บัวลอย	<i>Allium accalonicum</i> L.	-	-	/	-	-	-	-	-	/	-	-	-
58. ใบเบ็ก	<i>Marsdenia tinctoria</i> R.Br.	-	/	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-
59. ใบหนาด	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	-	/	-	/	-	-	-	/	-	-	-	-
60. ประดู่	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ และชุมชนที่สำรวจพบ จากการสำรวจระหว่างเดือนตุลาคม 2558 – กันยายน 2561

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	แหล่งที่พบ											
		บ.ภู	บ.อูน	บ.ดง	บ.โพน	บ.นา	บ.ท่า	บ.หน	บ.นา	บ.โสภ	บ.นา	บ.โพน	บ.ดง
		ยง	แย่น		อู	เรือ	อง	สะ	แมว	หิน	จาน	หลว	
		คำ			ดม		สังข์	เม็ง		กอง		ง	
61. ปลาไหลเผือก	<i>Eurocoma longifolia</i> Jack	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-
62. ป่านรามี่	<i>Boehmeria nivea</i> (L.) Gaudiich	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
63. ปาล์มน้ำมัน	<i>Elaeis guineensis</i> Jacq.	-	-	-	-	-	/	/	-	-	-	-	-
64. เปล้าทอง	<i>Croton persimilis</i> Mull.Arg.	-	-	/	/	-	-	-	-	-	-	-	-
65. ผักกาดจ้อน	<i>Brassica chinensis</i> L. var. <i>parachinensis</i> Tsen & Lee	-	/	-	/	-	/	-	-	-	-	-	-
66. ผักก้านจอง	<i>Limnocharis flava</i> (L.) Buchenau	-	-	/	-	-	-	-	-	/	/	-	-

67. ผักกุ่ม	<i>Crateva religiosa</i> G.Forst.	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-
68. ผักขี้ปลา	<i>Dregea volubilis</i> (L.f.) Benth. ex Hook.f.	-	-	-	-	-	-	/	/	-	-	-	-
69. ผักแขยง	<i>Limnophila geoffrayi</i> Bonati	-	-	/	/	-	-	-	-	-	-	-	-
70. ผักโขม	<i>Amaranthus lividus</i> L.	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-
71. ผักชี	<i>Coriandrum sativum</i> L.	-	-	-	/	/	/	/	-	-	-	-	-
72. ผักชีลาว	<i>Anethum graveolens</i> L.	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-
73. ผักแต้ว	<i>Gratoxylum formosum</i> (Jack) Dyer ssp. <i>pruniflorum</i> (Kurz.) Gogelin	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-
74. ผักปลั่ง	<i>Basella alba</i> L.	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
75. ผักแพว	<i>Polygonum odoratum</i> Lour.	-	-	/	-	-	-	/	-	-	-	-	-
76. ผักโม่งป่า	<i>Strophoblachia fimbriatylax</i> Boerl.	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
77. ผักสะแงะ	<i>Trachyspermum roxburghianum</i> (DC.) Craib	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
78. ผักสาบ	<i>Adenia viridiflora</i> Craib	-	-	-	-	-	-	/	-	-	/	-	-
79. ผักเสริม	<i>Mentha cordifolia</i> Opiz	-	-	/	-	/	-	-	-	-	-	-	-
80. ผักเสี้ยน	<i>Cleome gynandra</i> L.	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-	/

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ และชุมชนที่สำรวจพบ จากการสำรวจระหว่างเดือนตุลาคม 2558 – กันยายน 2561

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	แหล่งที่พบ											
		บ.ภู	บ.อูน	บ.ดง	บ.โพน	บ.นา	บ.ท่า	บ.หน	บ.นา	บ.โสภ	บ.นา	บ.โพน	บ.ดง
81. ผักใส่	<i>Momordica charantia</i> L.	-	-	/	-	-	-	-	-	/	-	-	-
82. ผักใส่ตัน	<i>Aganosma marginata</i> G.Don	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-

83. ผักหนอก	Centella asiatica Urban	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
84. ผักหวานบ้าน	Sauropus androgynus (L.) Merr.	/	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-
85. ผักหวานป่า	Melientha suavis Pierre	/	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/
86. ผือ	Cyperus difformis L.	/	-	/	/	-	-	-	-	/	-	-	-	-
87. ไผ่ตง	Dendrocalamus asper Backer	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-
88. ไผ่ไร่	Gigantochloa albociliata (Munro) Kurz	/	-	/	-	-	/	/	/	-	-	-	-	-
89. ไม้เอี้ยะ	Cephalostachyum virgatum Kurz	-	/	/	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-
90. ฝ้ายจัน	Gossypium hirsutum L.	/	-	-	-	/	-	/	-	-	-	-	-	-
91. ฝ้ายหลวง	Gossypium herbaceum L.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	-	/	-	-
92. พญารากเดียว	Clerodendrum indicum (L.) Kuntze	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-
93. พริก	Capsicum frutesens L.	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-
94. พลับพลึง	Crinum asiaticum L.	-	/	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-
95. พลุ	Piper betle L.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-
96. พลุควาว	Houttuynia cordata Thunb.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/
97. พุด	Tabernaemontana pandacaqui Lam.	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	/	-	-
98. พุดจีบ	Tabernaemontana divaricata (L.) R.Br.	-	/	-	-	/	-	-	/	-	-	-	-	-
99. พุทรา	Ziziphus jujuba Mill.	-	/	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-
100. เพกา	Oroxylum indicum (L.) Kurz	/	/	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ และชุมชนที่สำรวจพบ จากการสำรวจระหว่างเดือนตุลาคม 2558 – กันยายน 2561

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	แหล่งที่พบ
---------	-----------------	------------

		บ.ภู	บ. อุ ยง คำ	บ. ตง เย็น	บ. โพน	บ. นา อุ ดม	บ. ท่า เรือ	บ. หน อง สังข์	บ. นา สะ เม็ง	บ. โสก แมว	บ. นา หิน กอง	บ. โพน จาน	บ. ตง หลว ง
101. ไพล	Zingiber montanum (J.Koenig) Link ex A.Dietr.	-	/	-	/	/	-	-	-	-	-	-	-
102. ฟ้ายะลวยโจร	Andrographis paniculata (Burm.f.) Nees	-	/	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-
103. มหาหงส์	Hedychium coronarium J.Koenig	-	-	/	-	-	-	-	/	-	-	-	-
104. มะกรูด	Citrus hystrix DC.	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-
105. มะเกลือ	Diospyros mollis Griff.	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/
106. มะขาม	Tamarindus indica L.	/	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-
107. มะเขือขื่น	Solanum aculeatissimum Jacq.	-	-	-	-	-	-	/	-	-	/	-	-
108. มะเขือพวง	Solanum torvum Sw.	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-
109. มะตูม	Aegle marmelos (L.) Correa	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-
110. มะตูมซาอุ	Schinus terebinthifolius Raddi.	-	/	-	-	-	-	/	-	-	-	/	-
111. มะนาว	Citrus aurantifolia (Christm. et Panz) Swing.	/	/	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-
112. มะพร้าว	Cocos nucifera L.	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-
113. มะไฟ	Baccaurea ramiflora Lour.	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-
114. มะม่วง	Mangifera indica L.	/	-	-	/	/	-	-	-	-	-	/	-
115. มะละกอ	Carica papaya L.	-	/	-	/	-	-	/	-	-	-	-	-
116. มะลิพิกุล	Jasminum sambac (L.) Aiton	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-
117. มะแว้ง	Solanum indicum L.	-	-	-	/	-	-	/	-	/	-	-	-
118. มะหวดข่า	Lepisanthes rubiginosa (Roxb.) Leenh.	-	-	-	-	/	-	-	-	/	-	-	-
119. มะหาด	Artocarpus lacucha Buch.-Ham.	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-
120. มะอี๊ก	Solanum stramonifolium Jacq.	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ และชุมชนที่สำรวจพบ จากการสำรวจระหว่างเดือนตุลาคม 2558 – กันยายน 2561

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	แหล่งที่พบ											
		บ.ภู	บ.อุน ยาง คำ	บ.ดง เย็น	บ.โพน	บ.นา อู ดม	บ.ท่า เรือ	บ.หน อง สังข์	บ.นา สะ เม้ง	บ.โสภ แมว	บ.นา หิน กอง	บ.โพน จาน	บ.ดง หลว ง
121. มันแขง	<i>Dioscorea pseudo-tomentosa</i> Prain & Burkill.	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-
122. มันฝรั่ง	<i>Solanum tuberosum</i> L.	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-
123. มันสำปะหลัง	<i>Manihot esculenta</i> (L.) Crantz	/	-	-	-	/	-	-	/	/	/	/	/
124. ม้ากระทืบโรง	<i>Ficus sarmentosa</i> Buch.-Ham. ex Sm.	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-
125. เม็ก	<i>Syzygium gratum</i> Wight S.N. Mitra var. <i>gratum</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-
126. ไม้เปื่อย	<i>Lagerstroemia duperreana</i> Pierre ex Gagnep	-	-	-	-	/	-	-	-	-	/	-	-
127. ไม้ยราบ	<i>Mimosa pudica</i> L.	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-
128. ไม้เหมือด	<i>Memecylon edule</i> Roxb.	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-
129. ยอบ้าน	<i>Morinda citrifolia</i> L.	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	/	-
130. ยอป่า	<i>Morinda coreia</i> Buch.-Ham.	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-
131. ยางพารา	<i>Hevea brasiliensis</i> (A.Juss) Muell. Arg.	-	-	-	-	/	-	/	/	-	-	-	-
132. ย่านาง	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	/	/	/	/	-	-	-	-	-	-	-	-
133. ย่านางแดง	<i>Bauhinia strychnofolia</i> Craib.	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	/	-
134. ยาสูบ	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	/	-
135. รางจืด	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	-	/	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-
136. ลำไย	<i>Dimocarpus longan</i> Lour.	-	-	-	-	/	/	-	/	-	-	/	-
137. สีสาวดีใบลูกศร	<i>Plumeria pudica</i> Lacq.	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-

154. หญ้ารูซี่	Brachiaria ruzizensis R.Germ. and C.M.Evard	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-
155. หญ้าหนวดแมว	Orthosiphon aristatus (Blume) Miq.	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-
156. หญ้าหัวหอม	Eriocaulon henryanum Ruhle	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-
157. หญ้าอี्यू่ม	Centotheca lappacea (L.) Desv.	-	-	/	-	-	-	-	-	-	/	-	-
158. หมูมานั่งแท่น	Jatropha podagrica Hook.	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-
159. หม่อน	Morus alba L.	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
160. หมอน้อย	Cissampelos pareira L. var. hirsuta (Buch. ex DC.) Forman	-	/	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-
160. หมาก	Areca catechu L.	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ และชุมชนที่สำรวจพบ จากการสำรวจระหว่างเดือนตุลาคม 2558 – กันยายน 2561

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	แหล่งที่พบ											
		บ.ภู	บ.อูน	บ.ดง	บ.โพน	บ.นา	บ.ท่า	บ.หน	บ.นา	บ.โสภ	บ.นา	บ.โพน	บ.ดง
		ย่าง	คำ	เย็น		อุ	เรือ	อง	สะ	แมว	หิน	จาน	หลว
		คำ				คม		สังข์	เม็ง		กอง		ง
161. หมาก	Areca catechu L.	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-
162. หมากคันเค็ด	Senna sophera (L.) Roxb.	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-
163. หมากแดง	Cyrtostachys renda Blume	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-
164. หมากติดต่อ	Myriopteron extensum Schum.	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-
165. หมากนอย	Luffa cylindrica (L.) M.Roem.	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-
166. หมากเฒ่า	Antidesma punctulatum Miq.	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	/	-
167. หมากยาง	Willughbeia edulis Roxb.	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-
168. หมากเยา	Jatropha curcas L.	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-

169. หวาย	Calamus caesius Blume	-	-	-	-	-	-	/	-	-	/	-	-
170. หวายหนามขาว	Calamus floribundus Griff.	/	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-
171. เหงือกปลาหมอ	Acanthus ebracteatus Vahl	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-
172. แห้วหมู	Cyperus rotundus L.	-	-	-	/	/	-	-	-	-	-	-	-
173. อ้อย	Saccharum officinarum L.	/	/	-	/	/	-	-	-	/	/	/	/
174. อ้อยสามสวน	Albizia myriophylla Benth.	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-
175. อัญชัน	Clitoria ternatea L.	/	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
176. เอื้องหมายนา	Cheilocostus speciosus (J.Koenig) C.D.Specht	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
1.	กระเจียว	กระเจียว	Curcuma sessilis Gage.	Zingiberaceae	อาหาร	ดอก,หัว,ยอดอ่อน	ช่อดอกอ่อนต้มสุก, หัวอ่อน, ยอดอ่อนกินกับน้ำพริก
2.	ข้าว	ข้าว	Oryza sativa L.	Poaceae	อาหาร	เมล็ด	เมล็ดหุงสุกกินเป็นอาหาร
3.	ข้าวโพด	ข้าวโพด	Zea mays L.	Poaceae	อาหาร	ฝัก	ฝักต้มหรือปิ้งกินเป็นอาหาร
4.	ขี้เหล็ก	ขี้เหล็ก	Senna siamea (Lam.) Irwin & Barneby	Fabaceae	อาหาร	ใบ,ยอด	ใบ,ยอดนำมาประกอบอาหาร

5.	คอนแคน	คอนแคน	<i>Draceana angustifolia</i> Roxb.	Asparagaceae	อาหาร	ยอด,ช่อดอก	ประกอบอาหาร
6.	เครือส้ม ลม	เครือส้ม ลม	<i>Aganonerion polymorphum</i> Spire	Apocynaceae	อาหาร	ใบ,ดอก	นำไปปรุงอาหารให้รสเปรี้ยว
7.	ชมจันทร์	ชมจันทร์	<i>Ipomoea alba</i> L.	Convolvulaceae	อาหาร	ดอก	ดอกอ่อนประกอบอาหาร ช่วยระบายท้อง
8.	ชะพลู	ชะพลู	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	Piperaceae	อาหาร	ใบ	ใบอ่อนใส่ในส้มตำ ใบกินกับเมี่ยง
9.	ชะอม	ชะอม	<i>Senegalia pennata</i> (L.) Maslin.	Mimosaceae	อาหาร	ใบ,ยอด	กินสด,กินกับน้ำพริก
10.	เขียนท้อ	เขียนท้อ	<i>Pouteria campechiana</i> (Kunth) Baehni	Sapotaceae	อาหาร	ผล	กินผลสุก

ตารางที่ 2 (ต่อ) แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อ ท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
11.	ตีปลี	ตีปลี	<i>Piper retrofractum</i> Vahl	Piperaceae	อาหาร	ผล	ผลตำปนกับพริกใส่ส้มตำให้รสเผ็ดร้อน
12.	เดือย	เดือย	<i>Coix lacryma-jobi</i> L.	Poaceae	อาหาร	เมล็ด	เมล็ดต้มสุกกินเป็นอาหาร

13.	ต้นหอม	ต้นหอม	Allium cepa L.	Amaryllida ceae	อาหาร	ทั้งต้น	กินสดหรือประกอบอาหาร
14.	ดี้ว	ดี้ว	Cratoxylum formosum (Jacq.) Benth.& Hook.f. ex Dyer	Hyperica ceae	อาหาร	ใบ, ยอด	ประกอบอาหาร
15.	แตงโม	แตงโม	Citrullus lanatus (Thunb.) Matsum. & Nakai	Cucurbita ceae	อาหาร	ผล	กินผลสุก
16.	ถั่วปี	ถั่วปี	Vigna unguiculata subsp. sesquipedalis (L.) Verdc.	Fabaceae	อาหาร	ฝัก	ฝักอ่อนตำน้ำพริก
17.	ถั่วแปบ	ถั่วแปบ	Lablab purpureus (L.) Sweet	Fabaceae	อาหาร	ฝัก	ฝักอ่อนลวกกินกับแจ่ว, ประกอบอาหาร
18.	ถั่วมะ แฮะ	ถั่วมะ แฮะ	Cajanus cajan (L.) Millsp.	Fabaceae	อาหาร	เมล็ดอ่อน	เมล็ดอ่อนกินสดหรือกินกับน้ำพริก
19.	น้ำเต้า	น้ำเต้า	Lagenaria siceraria (Molina) Standley	Cucurbita ceae	อาหาร	ผล	ประกอบอาหาร
20.	บอน	บอน	Colocasia esculenta (L.) Schott	Araceae	อาหาร	ใบ, ต้น	ประกอบอาหาร

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อ ท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
21.	บัวเลย	บัวเลย	Allium accalonicum L.	Amaryllida	อาหาร	ใบ	ประกอบอาหาร

				ceae			
22.	ผักกาด จ๊อน	ผักกาด เขียว	<i>Brassica chinensis</i> L. var. <i>parachinensis</i> Tsen & Lee	Brassicaceae	อาหาร	ใบ	ประกอบอาหาร
23.	ผักก้าน จอง	ผักพาย น้อย	<i>Limnocharis flava</i> (L.) Buchenau	Limnocharita ceae	อาหาร	ใบ, ลำต้น	ใบ, ต้นกินสดหรือต้มกินกับลาบ น้ำพริก
24.	ผักกุ่ม	ผักกุ่ม	<i>Crateva religiosa</i> G.Forst.	Capparaceae	อาหาร	ใบ, ยอด	ทำเป็นผักดอง
25.	ผักขี้ปลา	ผัก ฮ้วนหมู	<i>Dregea volubilis</i> (L.f.) Benth. ex Hook.f.	Asclepiadaceae	อาหาร	ยอดอ่อน	ยอดอ่อนต้มสุกกินกับน้ำพริก
26.	ผักเขยง	ผักเขยง	<i>Limnophila geoffrayi</i> Bonati	Scrophularia ceae	อาหาร	ใบ, ยอด	กินสด, ประกอบอาหาร
27.	ผักโขม	ผักโขม	<i>Amaranthus lividus</i> L.	Amaranthaceae	อาหาร	ทั้งต้น	ดองกินกับน้ำพริกน้ำปู
28.	ผักชี	ผักชี	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Apiaceae	อาหาร	ใบ	กินสด, ประกอบอาหาร
29.	ผักชีลาว	ผักชีลาว	<i>Anethum graveolens</i> L.	Apiaceae	อาหาร	ใบ	กินสด, ประกอบอาหาร
30.	ผักแต้ว	ผักแต้ว	<i>Gratoxylum formosum</i> (Jack) Dyer ssp. <i>pruniflorum</i> (Kurz.) Gogelin	Clusiaceae	อาหาร	ใบ, ยอด	กินสดกับลาบ, น้ำพริก

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
31.	ผักปลัง	ผักปลัง	Basella alba L.	Basellaceae	อาหาร	ใบ,ยอด	ต้มสุกกินกับน้ำพริก
32.	ผักแพว	ผักแพว	Polygonum odoratum Lour.	Polygonaceae	อาหาร	ใบ,ยอด	กินสดกับลาบ,น้ำพริก
33.	ผักโม่งป่า	ผักโม่งป่า	Strophoblachia fimbriicalyx Boerl.	Euphorbiaceae	อาหาร	ใบ,ยอด	ประกอบอาหาร
34.	ผักสะแงะ	ผักสะแงะ	Trachyspermum roxburghianum (DC.) Craib	Apiaceae	อาหาร	ใบ,ยอด	กินสด,ประกอบอาหาร
35.	ผักสาบ	ผักสาบ	Adenia viridiflora Craib	Passifloraceae	อาหาร	ใบ	ใบอ่อนต้มสุกกินกับน้ำพริก
36.	ผักเสี้ยน	ผักเสี้ยน	Cleome gynandra L.	Cleomaceae	อาหาร	ทั้งต้น	นำต้นอ่อนทั้งต้นไปดองกินกับน้ำพริก
37.	ผักใส่ขี้นก	มะระขี้นก,มะระ	Momordica charantia L.	Cucurbitaceae	อาหาร	ใบ,ยอด,ผล	กินสดหรือประกอบอาหาร
38.	ผักไล่ตัน	ผักไล่ตัน	Aganosma marginata G.Don	Apocynaceae	อาหาร	ยอดอ่อน	ยอดอ่อนใส่แกงทำให้รสชาติดี
39.	ผักหนอก	ผักหนอก	Centella asiatica Urban	Apiaceae	อาหาร	ใบ,ยอด	กินสดหรือประกอบอาหาร
40.	ผักหวานบ้าน	ผักหวานบ้าน	Sauropus androgynus (L.) Merr.	Phyllanthaceae	อาหาร	ใบ,ยอด	ใส่แกงหน่อไม้หรือลวกจิ้มกับน้ำพริก

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
41.	พริก	พริก	<i>Capsicum frutescens</i> L.	Solanaceae	อาหาร	อาหาร	ประกอบอาหาร
42.	พลูดาว	พลูดาว	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	Saururaceae	อาหาร	ใบ	กินสดกับลาบ
43.	มะเขือพวง	มะเขือพวง	<i>Solanum torvum</i> Sw.	Solanaceae	อาหาร	ผล	ประกอบอาหาร
44.	มะแว้ง	มะไฟ	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	Phyllanthaceae	อาหาร	ผลสุก	กินเป็นผลไม้
45.	มะละกอ	มะละกอ	<i>Carica papaya</i> L.	Caricaceae	อาหาร	ผล	กินผลสดหรือประกอบอาหาร
46.	มะหาดข่า	มะหาดข่า	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	Sapindaceae	อาหาร	ผลสุก	กินเป็นผลไม้
47.	มะอี๊ก	มะอี๊ก	<i>Solanum stramonifolium</i> Jacq.	Solanaceae	อาหาร	ผล	ตำใส่ในส้มตำ
48.	มันแขง	มันแขง	<i>Dioscorea pseudo-tomentosa</i> Prain & Burkill.	Dioscoreaceae	อาหาร	หัว	ประกอบอาหาร
49.	มันฝรั่ง	มันฝรั่ง	<i>Solanum tuberosum</i> L.	Solanaceae	อาหาร	หัว	ประกอบอาหาร

50.	มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง	Manihot esculenta (L.) Crantz	Euphorbiaceae	อาหาร	หัว	หัวมันนำไปทำแป้งและผลิตภัณฑ์ต่างๆ
-----	-------------	-------------	-------------------------------	---------------	-------	-----	-----------------------------------

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
51.	เม็ก	เม็ก	Syzygium gratum Wight S.N. Mitra var. gratum	Myrtaceae	อาหาร	ยอดอ่อน	กินสดกับกล้วย,ลาบ
52.	ยอบ้าน	ยอบ้าน	Morinda citrifolia L.	Rubiaceae	อาหาร	ใบ,ผล	ประกอบอาหาร,ลูกยอต้มกินแก้ปวดหลังปวดเอว
53.	ย่านาง	ย่านาง	Tiliacora triandra (Colebr.) Diels	Menispermaceae	อาหาร	ใบ	ประกอบอาหาร เช่นแกงอ่อม,แกงหน่อไม้,แกงเห็ด
54.	ลำไย	ลำไย	Dimocarpus longan Lour.	Sapindaceae	อาหาร	ผล	กินผลสุก
55.	ส้มพอติ	ส้มพอติ	Embelia subcoriacea (C.B. Clarke) Mez	Myrsinaceae	อาหาร	ใบ	นำมาปรุงอาหารให้รสเปรี้ยว
56.	ส้มโอ	ส้มโอ	Citrus maxima (Burm.) Merr.	Rutaceae	อาหาร	ผล	กินผลสุก
57.	สับปะรด	สับปะรด	Ananas comosus (L.) Merr.	Bromeliaceae	อาหาร	ผล	กินผลสุก,ประกอบอาหาร

58.	หม่อน	หม่อน	Morus alba L.	Moraceae	อาหาร	ผล	กินผลสุก
59.	หมาก ติดต่อ	หมาก ติดต่อ	Myriopteron extensum Schum.	Periplocaceae	อาหาร	ผล	ผลนี้สุกกินกับน้ำพริก
60.	หมากนอย	หมากนอย	Luffa cylindrica (L.) M.Roem.	Cucurbitaceae	อาหาร	ผลอ่อน, ยอดอ่อน	ลวกจิ้มน้ำพริก

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อ ท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภท การใช้ ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
61.	หมาก เฒ่า	หมาก เฒ่า	Antidesma puncticulatum Miq.	Phyllanthaceae	อาหาร	ผล	กินผลสุก, นำผลไปหมักทำไวน์
62.	หมาก ยาง	หมาก ยาง	Senna siamea (Lam.) Irwin & Barneby	Apocynaceae	อาหาร	ผล	กินผลสุก
63.	หวาย หนาม ขาว	หวาย หนาม ขาว	Calamus floribundus Griff.	Arecaceae	อาหาร	ลำต้น	ประกอบอาหาร
64.	กระเจี๊ยบ แดง	กระเจี๊ยบ แดง	Hibiscus sabdariffa L.	Malvaceae	สมุนไพร	ผล, ใบ	ผลและใบต้มน้ำดื่มบำรุงเลือด

65.	กระชาย ป่า	กระชาย ป่า	Boesenbergia pandurata (Roxb.) Schltr.	Zingiberaceae	สมุนไพร	หัว	หัวกินเป็นประจำป้องกันผมร่วง,หัวล้าน
66.	กำลังเสือ โคร่ง	กำลังเสือ โคร่ง	Strychnos axillaris Colebr.	Strychnaceae	สมุนไพร	ลำต้น	ต้มน้ำดื่มร่วมกับสมุนไพรอื่นใช้บำรุงร่างกาย
67.	กุยช่าย	กุยช่าย	Allium tuberosum Rottler ex Spreng.	Alliaceae	สมุนไพร	ทั้งต้น	ทั้งต้นตำแล้วทาศีรษะเด็กแก้ไข้, ทาท้องแก้ ปวดท้อง
68.	ขมิ้น	ขมิ้น	Curcuma longa L.	Zingiberaceae	สมุนไพร	หัว	ใช้ขับลม,แก้อาการอักเสบ
69.	ข้าวสาร	ข้าวสาร	Raphistemma hooperianum (Blume) Decne.	Asclepiadacea	สมุนไพร	ลำต้น	ต้มน้ำดื่มกับต้นพญารากเดียวใช้ขับนิ่ว รักษา ลำไส้
70.	ครอบ จักรวาล	ครอบ จักรวาล	Abutilon indicum (L.) Sweet	Malvaceae	สมุนไพร	ใบ	ใบครอบจักรวาลต้มน้ำดื่มร่วมกับเมล็ดฝ้าย หัวแห้ว หมู รากไมยราบ ใช้ขับนิ่ว

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อ ท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
71.	ดาวอิน คา	ดาวอิน คา	Plukenetia volubilis L.	Euphorbiaceae	สมุนไพร	เมล็ด	น้ำมันจากเมล็ดมีโอเมก้า3,6 ช่วยบำรุงร่างกาย
72.	ตะไคร้ หอม	ตะไคร้ หอม	Cymbopogon nardus (L.) Rendle	Poaceae	สมุนไพร	ใบ,ต้น	นำใบ,ต้นมาต้มน้ำแล้วเช็ดตัวไก่ทำให้ไก่ แข็งแรง
73.	ตาไก่ ตากวาง	ตาไก่ ตากวาง	Salacia chinensis L.	Celastraceae	สมุนไพร	ลำต้น	นำมาต้มน้ำดื่มเป็นยาถ่าย

74.	ทุเรียนเทศ	ทุเรียนเทศ	<i>Annona muricata</i> L.	Annonaceae	สมุนไพร	ใบ	ใบ7ใบตากแห้งพอประมาณ ต้มน้ำ1กา ต้มรักษามะเร็ง
75.	น้ำนมราชสีห์	น้ำนมราชสีห์	<i>Euphorbia hirta</i> L.	Euphorbiaceae	สมุนไพร	ทั้งต้น	ต้มน้ำดื่มลดความดัน
76.	บอระเพ็ด	บอระเพ็ด	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook.f. & Thomson	Menispermaceae	สมุนไพร	ลำต้น	บำรุงร่างกาย กระตุ้นความแข็งแรง
77.	ใบหนาด	ใบหนาด	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	Asteraceae	สมุนไพร	ใบ	ใบย่างไฟให้มีควันรมแก้ปวดเมื่อย
78.	ปลาไหลเผือก	ปลาไหลเผือก	<i>Eurocoma longifolia</i> Jack	Simaroubaceae	สมุนไพร	ราก	ต้มน้ำดื่มบำรุงร่างกาย
79.	เปล้าทอง	เปล้าทอง	<i>Croton persimilis</i> Mull.Arg.	Euphorbiaceae	สมุนไพร	ใบ	ใช้มวนยาสูบ,กินแก้โรคกระเพาะ,ริดสีดวงทวาร
80.	พญารากเดี่ยว	พญารากเดี่ยว	<i>Clerodendrum indicum</i> (L.) Kuntze	Lamiaceae	สมุนไพร	ราก	ต้มน้ำดื่มใช้ขับนิ่ว รักษาฝีไส้

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
81.	พลับพลึง	พลับพลึง	<i>Crinum asiaticum</i> L.	Amaryllidaceae	สมุนไพร	ใบ	อังไฟให้ใบนิ่มแล้วพันแก้ปวด

82.	พลู	พลู	Piper betle L.	Piperaceae	สมุนไพร	ใบ	เคี้ยวกินกับหมาก ช่วยขับลม
83.	พุทรา	พุทรา	Ziziphus jujuba Mill.	Rhamnaceae	สมุนไพร	ราก	แช่น้ำดื่มแก้ไข้
84.	ไพล	ไพล	Zingiber montanum (J.Koenig) Link ex A.Dietr.	Zingiberaceae	สมุนไพร	หัว	แก้อาการจุกเสียด ท้องขึ้น วิงเวียน
85.	ฟ้าทะลายโจร	ฟ้าทะลายโจร	Andrographis paniculata (Burm.f.) Nees	Acanthaceae	สมุนไพร	ใบ	แก้ไข้
86.	มะกรูด	มะกรูด	Citrus hystrix DC.	Rutaceae	สมุนไพร	ใบ	ใบมะกรูดและใบสะระแหน่กำรวมกันแล้วขยี้ใช้ สูดดมแก้ลมวิงเวียน
87.	มะเกลือ	มะเกลือ	Diospyros mollis Griff.	Ebenaceae	สมุนไพร	ลำต้น,ผล	แก่น,ลำต้น นำไปหมักเป็นเบียร์, คั้นน้ำจากผล แล้วกรองดื่มถ่ายพยาธิ
88.	มะตูม	มะตูม	Aegle marmelos (L.) Correa	Rutaceae	สมุนไพร	ผล	ต้มกับสมุนไพรอื่นทำให้มีรสหวานหอม ต้มแก้ กระหาย
89.	มะแว้ง	มะแว้ง	Solanum indicum L.	Solanaceae	สมุนไพร	ผล,ราก	ผลอมแก้ไอ รากแช่น้ำดื่มแก้ไข้แก้ไอ
90.	มะหาด	มะหาด	Artocarpus lacucha Buch.-Ham.	Moraceae	สมุนไพร	ลำต้น	แก่นมะหาดต้มน้ำดื่มเป็นยาถ่าย

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
91.	ม้ากระทืบโรง	ม้ากระทืบโรง	<i>Ficus sarmentosa</i> Buch.-Ham. ex Sm.	Moraceae	สมุนไพร	ลำต้น	ต้มน้ำดื่มบำรุงร่างกาย
92.	ไมยราบ	ไมยราบ	<i>Mimosa pudica</i> L.	Mimosaceae	สมุนไพร	ราก	รากต้มกับสมุนไพรอื่นใช้ขับนิ่ว
93.	ย่านางแดง	ย่านางแดง	<i>Bauhinia strychnofolia</i> Craib.	Caesalpinaceae	สมุนไพร	ใบ, ลำต้น	ใบและเถาต้มน้ำดื่มแก้ปวดข้อและเส้น, แก้ท้องเสีย, ผลต้มน้ำดื่มสำหรับสตรีอยู่ไฟ
94.	ยาสูบ	ยาสูบ	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	Solanaceae	สมุนไพร	ใบ	ใบหั่นเป็นชิ้นผสมเคี้ยวกับหมาก
95.	รางจืด	รางจืด	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	Acanthaceae	สมุนไพร	ลำต้น	ต้มน้ำดื่มร่วมกับสมุนไพรอื่นๆช่วยบำรุงร่างกาย
96.	ว่านงวงช้าง	ว่านงวงช้าง	<i>Iris domestica</i> (L.) Goldblatt & Mabb.	Iridaceae	สมุนไพร	ทั้งต้น	ต้มน้ำดื่มแก้ปวดเมื่อย
97.	ส้มป่อย	ส้มป่อย	<i>Acacia concinna</i> (Willd.) DC.	Mimosaceae	สมุนไพร	ใบ	เป็นส่วนผสมทำลูกประคบ
98.	สมัด	สมัด	<i>Micromelum minutum</i> (Forst.f.) Wright & Arn.	Rutaceae	สมุนไพร	ผล	กินผลสดช่วยระบายท้อง, ผลใช้เลี้ยงนกโพระดก
99.	สาบเสือ	สาบเสือ	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	Asteraceae	สมุนไพร	ใบ	นำใบมาขยี้แล้วปิดที่แผลเพื่อห้ามเลือด
100.	เสลดพังพอนตัวผู้	เสลดพังพอนตัวผู้	<i>Barleria lupulina</i> Lindl.	Acanthaceae	สมุนไพร	ใบ	ใบนำมาตำแล้วพอกทาบริเวณโดนแมลงสัตว์กัดต่อย

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
101	หญ้า หนวด แมว	หญ้า หนวด แมว	<i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.	Lamiaceae	สมุนไพร	ทั้งต้น	ผสมหญ้าพันธุ์และเอื้องหมายนาต้มน้ำดื่มแก้โรคไต
102.	หญ้าหัว หงอก	หญ้าหัว หงอก	<i>Eriocaulon henryanum</i> Ruhle	Eriocaulaceae	สมุนไพร	ทั้งต้น	ต้มน้ำดื่มบำรุงกำลัง
103.	หญ้าฮียุ่ม	หญ้าฮียุ่ม	<i>Centotheca lappacea</i> (L.) Desv.	Poaceae	สมุนไพร	ทั้งต้น	ต้มน้ำดื่มหรือจุดไฟรมสำหรับสตรีหลังคลอด
104.	หนุมาน นั่งแท่น	หนุมาน นั่งแท่น	<i>Jatropha podagrica</i> Hook.	Euphorbiaceae	สมุนไพร	น้ำยาง	น้ำยางใช้ห้ามเลือด
105.	หมอน้อย	หมอน้อย	<i>Cissampelos pareira</i> L. var. <i>hirsuta</i> (Buch. ex DC.) Forman	Menispermaceae	สมุนไพร	ใบ	ชียกับน้ำจืดเป็นวุ้นกินแก้ร้อนใน
106.	หมาก คันเค็ด	หมาก คันเค็ด	<i>Senna sophera</i> (L.) Roxb.	Caesalpinaceae	สมุนไพร	ราก	รากต้มน้ำดื่มแก้ปวดท้อง, ขับนิ่ว
107.	เหงือก ปลาหมอ	เหงือก ปลาหมอ	<i>Acanthus ebracteatus</i> Vahl	Acanthaceae	สมุนไพร	ใบ	ใบแก้ไข้ ใช้บำรุงรากผม
108.	แห้วหมู	แห้วหมู	<i>Cyperus rotundus</i> L.	Cyperaceae	สมุนไพร	หัว	หัวต้มกับสมุนไพรอื่นใช้ขับนิ่ว
109.	อ้อยสาม	อ้อยสาม	<i>Albizia myriophylla</i> Benth.	Mimosaceae	สมุนไพร	ลำต้น	ต้มน้ำดื่มร่วมกับสมุนไพรอื่น ใช้บำรุงร่างกาย

	ส่วน	ส่วน					
110.	เอื้อง หมายนา	เอื้อง หมายนา	Cheilocostus speciosus (J.Koenig) C.D.Specht	Costaceae	สมุนไพร	ทั้งต้น	ผสมหญ้าพันธุ์และหญ้าหนวดแมวต้มดื่มแก้โรค ไต

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อ ท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการ ใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
111.	กก	กกราชินี	Cyperus alternifolius L.	Cyperaceae	หัตถกรรม	ก้านใบ	นำใบมาตากแห้ง แล้วใช้เส้นใยมาสานเป็นเสื่อ
112.	กก	กก	Dipterocarpus tuberculatus Roxb.	Dipterocarpaceae	หัตถกรรม	ลำต้น, ใบ	ลำต้นใช้สร้างบ้าน, ใบใช้ทำผ้าบ้าน
113.	กระบก	กระบก	Irvingia malayana Oliv. ex A.W.Benn.	Irvingiaceae	หัตถกรรม	เมล็ด	เมล็ดใช้รองตะปูตอกฝาบ้าน
114.	กล้วย	กล้วย	Musa sapientum L.	Musaceae	หัตถกรรม	ใบ	ใบนำมาทำเป็นใบตองห่ออาหาร, ทำกระทงใส่ ชั้นโรงสำหรับทำโหวด, ทำชุดหมากเบ็งบูชาพระ
115.	คล้า	คล้า	Schumannianthus dichotomus (Roxb.) Gagnep	Marantaceae	หัตถกรรม	ก้านใบ	ใบตากแห้ง แล้วใช้เส้นใยมาสานเป็นเสื่อ
116.	ต้นแต้	ต้นแต้	Sindora siamensis Teijsm. ex Miq.	Fabaceae	หัตถกรรม	ลำต้น, เมล็ด	ไม้ใช้ก่อสร้าง เมล็ดทำของประดับ เป็นไม้ใน ประวัติของหมู่บ้านท่าเรือ
117.	เตย หนาม	เตย หนาม	Pandanus odorifer (Forssk.) Kuntze	Pandanaceae	หัตถกรรม	ใบ	ใบนำมาตากแห้งใช้สานเสื่อ

118.	นุ่น	นุ่น	Ceiba pentandra (L.) Gaertn.	Malvaceae	หัตถกรรม	ฝัก	เส้นใยจากฝักใช้ยัดไส้หมอน
119.	ปานรามมี	ปานรามมี	Boehmeria nivea (L.) Gaudiich	Urticaceae	หัตถกรรม	ลำต้น	เส้นใยจากลำต้นใช้ทำเชือก
120.	ฝื่อ	ฝื่อ	Cyperus difformis L.	Cyperaceae	หัตถกรรม	ใบ	ใบนำมาตากแห้งใช้สานเสื่อ

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
121.	ไผ่ตง	ไผ่ตง	Dendrocalamus asper Backer	Poaceae	หัตถกรรม	ลำต้น	ใช้สานเครื่องใช้ เช่น ข้องดักปลา
122.	ไผ่ไร่	ไผ่ไร่	Gigantochloa albociliata (Munro) Kurz	Poaceae	หัตถกรรม	ลำต้น	ใช้สานเครื่องใช้ เช่น กระจับข้าว
123.	ไผ่เหยียะ	ไผ่เหยียะ	Cephalostachyum virgatum Kurz	Poaceae	หัตถกรรม	ลำต้น	ใช้สานเครื่องใช้ เช่น กระจับข้าว
124.	ฝ้ายจีน	ฝ้ายจีน	Gossypium hirsutum L.	Malvaceae	หัตถกรรม	ปุยฝ้าย	เส้นใยจากปุยฝ้ายนำมาทอผ้า
125.	มะขาม	มะขาม	Tamarindus indica L.	Caesalpinia ceae	หัตถกรรม	เมล็ด	ทำตัวต่อเงินต่อทอง

126.	มะพร้าว	มะพร้าว	Cocos nucifera L.	Arecaceae	หัตถกรรม	ใบ	ทำตัวต่อเงินต่อทอง
127.	ไม้เปื่อย	ไม้เปื่อย	Lagerstroemia duperreana Pierre ex Gagnep	Lythraceae	หัตถกรรม	ลำต้น	ไม่ใช่ทำด้ามจอบ
128.	ไม้เหมือด	ไม้เหมือด	Memecylon edule Roxb.	Melastomataceae	หัตถกรรม	ลำต้น	ไม่ใช่ทำสาก
129.	ยอป่า	ยอป่า	Morinda coreia Buch.-Ham.	Rubiaceae	หัตถกรรม	ลำต้น	เปลือกไม้ใช้สานกระติบข้าว, กิ่งยอใช้ค้ำยุงข้าว เพื่อความเป็นสิริมงคล
130.	ยางพารา	ยางพารา	Hevea brasiliensis (A.Juss) Muell. Arg.	Euphorbiaceae	หัตถกรรม	น้ำยาง	ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
131.	หญ้าขัด	หญ้าขัด	Sida rhombifolia L.	Malvaceae	หัตถกรรม	ทั้งต้น	มัดรวมกันทำเป็นไม้กวาด
132.	หญ้าคา	หญ้าคา	Imperata cylindrica (L.) Raeusch.	Poaceae	หัตถกรรม	ทั้งต้น	สานไฟหญ้าคาใช้มุงหลังคา
133.	หญ้าไม้กวาด	หญ้าไม้กวาด	Thysanolaena latifolia (Roxb. ex Hornem.) Honda	Poaceae	หัตถกรรม	ช่อดอก	ทำไม้กวาด

134.	หมาก	หมาก	<i>Areca catechu</i> L.	Arecaceae	หัตถกรรม	เมล็ด	ทำตัวต่อเงินต่อทอง
135.	จันทน์ หอม	จันทน์ หอม	<i>Mansonia gagei</i> Drumm.	Sterculiaceae	ประดับ	ทั้งต้น	ปลูกเป็นไม้ประดับ
136.	ดอกกรัก	ดอกกรัก	<i>Calotropis gigantea</i> (L.) Dryand.	Asclepiadaceae	ประดับ	ดอก	ปลูกเป็นไม้ประดับ, ดอกบูชาพระ
137.	ดาวเรือง	ดาวเรือง	<i>Tagetes erecta</i> L.	Asteraceae	ประดับ	ดอก	ปลูกเป็นไม้ประดับ, ดอกบูชาพระ
138.	ทอง กวาว	ทอง กวาว	<i>Butea monosperma</i> (Lam.) Taub.	Fabaceae	ประดับ	ดอก	ปลูกเป็นไม้ประดับ, ดอกร้อยมาลัยใช้ในพิธี เหยา
139.	พุด	พุด	<i>Tabernaemontana pandacaqui</i> Lam.	Apocynaceae	ประดับ	ดอก, ต้น	ปลูกเป็นไม้ประดับ, ดอกบูชาพระ
140.	พุดจีบ	พุดจีบ	<i>Tabernaemontana divaricata</i> (L.) R.Br.	Apocynaceae	ประดับ	ดอก, ต้น	ปลูกเป็นไม้ประดับ, ดอกบูชาพระ

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อ ท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการ ใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
141.	มหาหงส์ , จะเขีร	มหาหงส์	<i>Hedychium coronarium</i> J.Koenig	Zingiberaceae	ประดับ	ดอก, ต้น	ปลูกเป็นไม้ประดับ, ดอกบูชาพระ

142.	มะลิพิกุล	มะลิพิกุล	Jasminum sambac (L.) Aiton	Oleaceae	ประดับ	ดอก, ต้น	ปลูกเป็นไม้ประดับ, ดอกบูชาพระ
143.	ลีลาวดี ใบลูกศร	ลีลาวดี ใบลูกศร	Plumeria pudica Lacq.	Apocynaceae	ประดับ	ดอก, ต้น	ปลูกเป็นไม้ประดับ, ดอกบูชาพระ
144.	ว่านไฟใจ ดำ	ว่านไฟใจ ดำ	Zingiber ottensii Valetton	Zingiberaceae	ประดับ	ทั้งต้น	ปลูกเป็นไม้ประดับ, ป้องกันผี
145.	หมาก แดง	หมาก แดง	Cyrtostachys renda Blume	Arecaceae	ประดับ	ทั้งต้น	ปลูกเป็นไม้ประดับ
146.	อัญชัน	อัญชัน	Clitoria ternatea L.	Fabaceae	ประดับ	ทั้งต้น	ปลูกเป็นไม้ประดับ
147.	คราม ใหญ่	คราม ใหญ่	Indigofera suffruticosa Mill.	Fabaceae	ให้สี	ใบ	ใบแช่น้ำให้สีครามใช้ย้อมผ้า
148.	ครามเล็ก	ครามเล็ก	Indigofera tinctoria L.	Fabaceae	ให้สี	ใบ	ใบแช่น้ำให้สีครามใช้ย้อมผ้า
149.	ค้อ	ค้อ	Schleichera oleosa (Lour.) Merr.	Sapindaceae	ให้สี	ลำต้น	เปลือกต้นย้อมสีผ้าฝ้ายให้สีแดง
150.	เค็ง	เค็ง	Dialium cochinchinense Pierre	Caesalpinia ceae	ให้สี	ลำต้น	เปลือกต้นใช้ย้อมผ้าให้สีชมพู

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
151.	จ้าว	จ้าว	Bombax ceiba L.	Bombacaceae	ให้สี	ลำต้น	เปลือกต้นใช้ย้อมผ้าให้สีน้ำเงิน
152.	ประดู่	ประดู่	Pterocarpus macrocarpus Kurz	Fabaceae	ให้สี	ลำต้น	เปลือกต้นใช้ย้อมผ้าให้สีน้ำตาลแดง
153.	สมอเทศ	สมอเทศ	Terminalia arjuna Wight and Arn.	Combretaceae	ให้สี	ลำต้น	เปลือกต้นใช้ย้อมผ้าให้สีเขียวเหลือง
154.	หมากเยา	หมากเยา	Jatropha curcas L.	Euphorbiaceae	ให้สี	ลำต้น	เปลือกต้นใช้ย้อมผ้าให้สีคราม
155.	หญ้าขน	หญ้าขน	Brachiaria mutica (Forsk.) Stapf.	Poaceae	อาหารสัตว์	ทั้งต้น	อาหารสัตว์ วัว,ควาย
156.	หญ้าเนเปียร์	หญ้าเนเปียร์	Pennisetum purpureum Schumach. cv. Mott.	Poaceae	อาหารสัตว์	ทั้งต้น	อาหารสัตว์ วัว,ควาย
157.	หญ้ารูซี่	หญ้ารูซี่	Brachiaria ruziziensis R.Germ. and C.M.Evard	Poaceae	อาหารสัตว์	ทั้งต้น	อาหารสัตว์ วัว,ควาย
158.	ปาล์มน้ำมัน	ปาล์มน้ำมัน	Elaeis guineensis Jacq.	Arecaceae	พลังงาน	เมล็ด	เมล็ดผึ่งให้แห้งใช้จุดเป็นเชื้อไฟ
159.	ตุมกา	ตุมกา	Strychnos nux-blanda A.W. Hill	Loganiaceae	พิธีกรรม	ผล	ผลผ่าครึ่งเอาไส้ออกใส่น้ำมันมะพร้าวใช้จุดไฟในการไหลเรือไฟบวงศานุออกพรรษา
160.	กระโดน	กระโดน	Barringtonia acutangula (L.) Gaertn.	Lecythidaceae	อาหาร,ให้สีสมุนไพร	ยอดอ่อน,ลำต้น	ยอดอ่อนกินกับลาบ,ก้อย ลำต้นปิ้งใส่เกลือแล้วแช่น้ำกินแก้ท้องเสีย เปลือกต้นให้สีน้ำตาลเข้ม

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
161.	ชาไก่	ชาไก่	<i>Justicia fragilis</i> Wall.	Acanthaceae	ประดับ, สมุนไพร	ทั้งต้น, ใบ	ปลูกเป็นไม้ประดับ, ใบแช่น้ำใช้ล้างตาแก้ตาแฉะ
162.	คูน	คูน	<i>Cassia fistula</i> L.	Caesalpinia ceae	ประดับ, ไม้สี	ทั้งต้น, ดอก, ฝัก	ปลูกประดับ, ดอกร้อยมาลัยใช้ในพิธีเหยา, ฝักใช้ย้อมผ้าให้สีน้ำตาล
163.	ชะมวง	ชะมวง	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. ex Choisy	Clusiaceae	อาหาร, สมุนไพร	ใบ	ใบอ่อนต้มปลา ต้มไก่, ใบอ่อนต้มน้ำอาบให้เด็กทารกแก้คัน แก้หมื่นควา
164.	ใบเบ็ก	ใบเบ็ก	<i>Marsdenia tinctoria</i> R.Br.	Asclepiadaceae	สมุนไพร, วัตถุธรรม	ราก, ใบ	รากแช่น้ำต้มแก้ไข้, ใบหมักกับใบครามทำให้สีเข้มขึ้น ย้อมติดผ้าได้ง่าย
165.	ผักเสริม	สระระแหน	<i>Mentha cordifolia</i> Opiz	Lamiaceae	อาหาร, สมุนไพร	ใบ, ยอด	กินสด, ประกอบอาหาร ใบมะกรูดกับใบสระระแหนกำรวมกันขยี้แล้วสูดดมแก้ลมวิงเวียน
166.	ผักหวานป่า	ผักหวานป่า	<i>Melientha suavis</i> Pierre	Opiliaceae	อาหาร, สมุนไพร	ใบ, ยอด, ราก	ยอดอ่อนกินเป็นอาหาร, ใบทำใบชา, รากนำมาฝนทาแก้ฝี
167.	ฝ้ายหลวง	ฝ้ายหลวง	<i>Gossypium herbaceum</i> L.	Malvaceae	หัตถกรรม, สมุนไพร	ปุยฝ้าย, เมล็ด	เส้นใยจากปุยฝ้ายนำมาทอผ้า, เมล็ดผสมกับหัวแห้วหมู รากไมยราบ ใบครอบจักรวาล ต้มน้ำดื่มใช้ขับนิ่ว รักษาโรคไต
168.	ทองพันชั่ง	ทองพันชั่ง	<i>Rhinacanthus nasutus</i> (L.) Kurz	Acanthaceae	ประดับ, สมุนไพร	ทั้งต้น, ใบ	ปลูกเป็นไม้ประดับ, ใบใช้กินแก้ไข้

169.	เพกา	เพกา	Oroxylum indicum (L.) Kurz	Bignoniaceae	อาหาร,ให้สี	ฝัก,ลำต้น	ฝักกินเป็นอาหาร, เปลือกต้นใช้ย้อมผ้าให้สีเขียว
170.	มะเขือ ขึ้น	มะเขือ ขึ้น	Solanum aculeatissimum Jacq.	Solanaceae	อาหาร, สมุนไพร	ราก,ผล	รากแช่น้ำต้มแก้ไข้,แก้ไอ ผลตำใส่ส้มตำ

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อ ท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการ ใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
171.	มะตูม ซาอู	มะตูม ซาอู	Schinus terebinthifolius Raddi.	Anacardiaceae	อาหาร, สมุนไพร	ใบ	ใบกินสดกับลาบ, ใบช้แล้วใส่ขวดแช่น้ำต้มแก้ท้องอืดท้องเพื่อขับลม
172.	มะนาว	มะนาว	Citrus aurantifolia (Christm. et Panz) Swing.	Rutaceae	อาหาร, สมุนไพร	ผล	น้ำมะนาวใช้ปรุงอาหาร, น้ำมะนาวผสมยางมะละกอแก้พิษตะขาบ
173.	มะม่วง	มะม่วง	Mangifera indica L.	Anacardiaceae	อาหาร,ให้สี	ผล,เปลือก,ใบ	กินผลสด, เปลือกและใบแก้ไข้ย้อมผ้าให้สีเหลืองเขียว
174.	หวาย	หวาย	Calamus caesius Blume	Arecaceae	อาหาร, หัตถกรรม	ลำต้น	ประกอบอาหาร, ใช้สานกระติบข้าว
175.	หญ้าแฝก	หญ้าแฝก	Chrysopogon zizanioides (L.) Roberty	Poaceae	หัตถกรรม, สมุนไพร	ทั้งต้น,ราก	สานไฟหญ้าแฝกใช้มุงหลังคา, รากตำกับใบตำลึงพอกที่หัวลดไข้
176.	อ้อย, อ้อยดำ	อ้อย	Saccharum officinarum L.	Poaceae	อาหาร, สมุนไพร	ลำต้น	คั้นน้ำจากลำต้นใช้กินหรือประกอบอาหาร, ผสมกับสมุนไพรอื่นๆทำให้มีรสหวาน

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนเกษตรกร ช่วงอายุ ระดับการศึกษา และความรู้ในการใช้ประโยชน์จากพืชในแต่ละหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวน (ราย)	ชาย (ราย)	หญิง (ราย)	จำนวนช่วงอายุ (ราย)				จำนวนระดับการศึกษา (ราย)					%เกษตรกรที่มี ความรู้ในพืชที่ใช้ ประโยชน์
				<1 5ปี	15- 30ปี	31- 50ปี	>50 ปี	ป.4	ป.6	ม.3	ม.6	ป.ตรี	
1. บ.ภู	10	3	7	-	-	3	7	6	1	1	2	-	80
2. บ.อุนยางคำ	10	2	8	-	-	3	7	6	2	-	2	-	100
3. บ.ดงเย็น	10	5	5	-	-	5	5	5	5	-	-	-	96
4. บ.โพน	10	3	7	-	1	1	8	8	1	1	-	-	84
5. บ.นาอุดม	10	6	4	-	2	3	5	3	3	1	3	-	86
6. บ.ท่าเรือ	10	8	2	-	3	1	6	4	2	2	2	-	88
7. บ.หนองสังข์	10	5	5	-	-	3	7	7	1	1	-	1	100
8. บ.นาสะเม้ง	10	1	9	-	-	3	7	7	-	1	2	-	84

9. บ.โสภณ	10	4	6	1	3	4	2	1	5	1	2	1	80
10. บ.นาหินกอง	10	5	5	2	-	3	5	5	2	2	1	-	76
11. บ.โพธิ์งาม	10	2	8	-	1	1	8	6	2	-	1	1	78
12. บ.ดงหลวง	10	5	5	-	-	6	4	4	4	-	2	-	78
รวม	120	49	71	3	10	36	71	62	28	10	17	3	76-100